

ժըլտութեան ասպարիզին մէջ գործող Վ. Պար-
զապետը: Վերջերս գնահատելի դիտաւորու-
թեամբ առանձին փայլ մը տուաւ մեր ազգային
գեղընէ՝ երաժշտութեան, որ ցայտմ գրեթէ
անյայտ կը մնար նոյն իսկ Հայ ստուար գոստ-
կարգին: Իւր այս գործունեութեան յաջողու-
թիւնն էր, որ դրուատեց որդունեց Հայ մա-
մուլը: «Անահիտ» ընտիր Հանդիսի մէջ (1907,
թիւ 6—9) իւր գեղընէ՝ երաժշտութեան
վրայ գրած հատուածը չենք ուզեր, որ «Հայ
Ֆենար», ի՛ մէջ խոստացուած օւսումնասիրութեան
տեղը բռնէ: Այս գեղեցիկ, հմտակց՝ բայց
համառօտ հատուած մըն է, ընտիր երկասիրու-
թեան մը նախաձեռնող տուող նախերգանք
մըն է:

Անցեալ տարի Կոմիտաս Պարզապետ,
իւր գեղընէ՝ Հայուն ամենաձեռնհաս թարգ-
մանն՝ Եւրոպայ կարեւոր առիթներու մէջ ներ-
կայացից Հայու պարզ եւ անպակաս իննաց
պատկերը՝ գեղընէ՝ Հայուն զուարթ եւ կամոյթ,
տխուր եւ հառաչանաց ժաման հասաստապէս
միմնջած սփոփիչ «խաղ» երբ: Իւր հայկական
սրտով եւ ձայնով՝ խլեց եւրոպացիներու սէրն
ու համակրութիւնն զէպի տառապեալ եւ
լքուած Հայ ժողովուրդը. յայտմ է մանաւանդ
Վ. Պարզապետի նոր եւ յաջող քայլերուն ար-
ժանիքը:

Ի հարկէ «Հայ Ֆենար»-ով պատկեց իւր
գործունեութիւնն, յորում ի մշտնջենաւորն
սպահովեց գեղընէ՝ Հայուն սիրական միմանջ-
ներն. եւ որպէս զի նաեւ Հայ քաղաքացուն
եւրոպականացած ճաշակին գոհացում ապ եւ
զանոնք յորգործ դաշնակիթթեռուն ձայներէն իւր
եղբայր սրտի տպաւորութիւնները քաղելու եւ
Հայ ճաշակէն չտարանալու՝ երգերը գաշնակած
ալ է, որոնք դժբախտաբար հազիւ 12 հատ են:

Այն կտորներն գաղղիներէն թարգմանելու
շատ դժուարին գործը, յանձն առած է ձեռն-
հաս գրիչն Պ. Արշակ Չորանեան, որ եւ մեծ
յաջողութեամբ կատարած է: Ի հարկէ այս-
պիսի թարգմանութեանց մէջ ամենաքաջ գրիչն
իսկ անձնակցութենէ չի կրնար խուսափել, երբ
Հայուն արտօնեալ բառին հանգէպ գաղղիե-
րէնի բառ պակսի, այսպէս էլ 16 հայ. եր-
բառն դիմաց գրուած քլնիւ բառը որչափ որ
ալ ամենայարմար բառն է, սակայն ճիշդ չէ:
Եթէ՛ բառին գաղափարի համար բաց ի անձրեւէ՛

էական է վաղանցու՛ առհասարակ մեղմ եւ ոչ
տաղտկացուցիչ գաղափարը, մինչդեռ գաղ-
այդ եղանակաւորեալ իմաստը չունի: Նոյնպէս
եւ էլ 20 («այ, տօ լաճ») տնաւեր, ժողովը-
դեան մէջ դժուարաւ, «qui n'a pas plus de
maison», կը նշանակէ. «ոչ ոք որչափ ալ կազ-
մութեամբ ունի ուրիշ» այսպիսի դէպքերու
մէջ սակայն փաղաքշական չարամաղթութիւն
մըն է աւելի որոշող աւելի իմաստով:

Ընտրուած հատուածներու բովանդակու-
թիւնն առհասարակ «սարի» եւ «արտի»,
ըսուած որոշ դասակարգի կը պատկանին: Ան-
շուշտ յարգող չեղեկան յատուկ նպատակով
այսպէս ըրած է, Երգերը մեծաւ մասամբ, գար-
նան վերջերն գալարագեղ մարգագեղաններն՝
ծաղիկ կամ բանջարեղեն ժողովող գեղընէ՝
պարտաւոր օրիորդաց սիրային միմանջներն են,
ամէնն ալ հասարակաց ընդունիչ նկարագրով:
Գեղընէ՝ հայուն «խաղերուն», այս փորձաթիւ
նմաններն յիշատի իրաւունք կու տան մեզի
պարծելու, մեր նմանը հագոյն դասակարգին մէջ
այլքած նուրբ ճաշակով, արեւելեան վառ խան-
դերով հիւսուած սիրուն փունջերուն քոյու-
թեան վրայ, որոնք իրենց այնքան կենդանի
եւ բնական պարզութեամբ եւ զարդարուն
գոյներով ոչ միայն մեր՝ ռուսահայոցս գրա-
կանութեան՝ այլ նաեւ ընդհանուր ազգային
բանաստեղծութեան ամենաթանկագին գոհար-
ներն համարուելու արժանի են:

Անոնք երակաց մէջ գողցուած երգոց փառ-
վուտն արեւը շատ դիւրաւ կը նշմարուի, այն
խտրութեամբ միայն, ինչ որ կայ մեր նախնաց
եւ մեր կենաց միջեւ: Դժբախտաբար չեզի
սպիլի վիճական է այնպիսի ժամանակ մը, որ կը
սպաննայ դարաւոր հարստահարեալ Հայու-
թեան եղական դարագրելի մը բանալ: Ներ-
կայիս՝ արուեստակից մեր անարտա տարրը, եղ-
ծել ապականել ամէն նուիրական սովորոյթ եւ
բարոյք, թողով անստոյգ եւ մուլլ ապագայ
մը: Հարկ է փութալ համարել միայն շու-
մարաններու մէջ մեր ամէն վտանգաւոր նուր-
բականն եւ ազգային իրենց բոլն երանգներով:

Այս վտան նպատակով մը Ժողովը «Հայ
Ֆենար»-ը, Հրատարակութիւնը շատ մաքուր եւ
յաջող է. ձայնագրութենէ չհասկնալու հա-
մար եղանակաց յաջողութեան մասին կը թո-
ղում այլը խօսիլ, թէեւ եղանակներն մեծաւ
մասամբ Ժամօթ են ինծի: Բան մը զոր մանաւանդ
կը ստեղծէ «Հայ Ֆենար»-ն ընթերցողին ներքո՝
է բուն փափաք մը, նման բովանդակ հատոր-

1 Հուլիս 1907-ին գեղընէ՝ երգերի, գրի տաւ եւ
գաշնակեց Կոմիտաս Պարզապետ: 40 45 էջ:

